สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เลขรับ 13805
วันที่ 26 ธ.ค. 2561
เวลา 10.32

ที่ นร ๐๕๐๓/๔๒๔๗๔

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ และเอกสารประกอบในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ และเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก
(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๑๐๒๔/๒๕๖๑ วันที่ ๒๖/ธ.ค./๖๑
เวลา ๑๑.๐๗ ส่ง พรฯ
สำนักการประชุม

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่ ๕๕๙/๒๕๖๑
วันที่ ๒๖/ธ.ค./๒๕๖๑
เวลา ๑๑.๕๕ น.
สำนักการประชุม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๔๒
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครอง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๔ วรรคสาม ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง และเพิ่มหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๔)

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองยังไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยเฉพาะการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนดให้นำวิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงไม่มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติและระยะเวลาในการบังคับทางปกครองที่ชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินและมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการแทนได้ ส่งผลให้ไม่สามารถบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและรัฐต้องสูญเสียรายได้ในที่สุด ดังนั้น สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองเพื่อให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๖๓/๑๕ มาตรา ๖๓/๑๖ มาตรา ๖๓/๑๗ และมาตรา ๖๓/๑๘ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๖๓/๒ วรรคหนึ่ง”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

"หมวด ๒/๑
การบังคับทางปกครอง

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖๓/๑ การบังคับทางปกครองไม่ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๓/๒ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด

มาตรา ๖๓/๓ ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับนั้นจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้

มาตรา ๖๓/๔ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกอยู่ภายใต้การบังคับทางปกครองนั้น

ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนได้รับแจ้งมาตรการบังคับทางปกครอง ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่นิติบุคคลใด หากนิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการ ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยไม่จำต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก

มาตรา ๖๓/๕ ในกรณีที่บทบัญญัติในหมวดนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นได้

การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๖๓/๖ บทบัญญัติในหมวดนี้มิให้ใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เมื่อศาลได้รับฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น

ส่วนที่ ๒
การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

๑. การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๖๓/๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๘ เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด

คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี

(๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

หากเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้

การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว

มาตรา ๖๓/๙ กรณีที่มีการอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและขอทุเลาการบังคับตามมาตรการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง หรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ อาจสั่งให้มีการทุเลาการบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้ โดยอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๖๓/๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) ขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

สถาบันการเงินใดที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (๑) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินและกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือคำขอของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๖๓/๑๑ ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับซองมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้อาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ ด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปหรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้

ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นหรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทนและวิธีการจ่ายค่าตอบแทนตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๑๒ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดไว้ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

(๑) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน

(๒) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๓) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง

มาตรา ๖๓/๑๓ การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนัญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น

(๒) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (๑)

มาตรา ๖๓/๑๔ กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

๒. การบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี

มาตรา ๖๓/๑๕ ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับคดี ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีโดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมิได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน

เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าผู้ที่ต้องชำระเงินเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกรมบังคับคดีพร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาล มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวด้วยการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี

กรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล ไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินที่ถูกบังคับ

ทางปกครองก็ดี หรือเพราะมีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหลายคนในมูลหนี้ที่เกี่ยวข้องกันก็ดี จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้

หน่วยงานของรัฐตามมาตรานี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๑๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว แต่ผู้ต้องชำระเงินฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้พิจารณาคดีใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง และศาลปกครองได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้ต้องชำระเงินอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีตามมาตรา ๖๓/๑๕ เพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ศาลส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องชำระเงินวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุเนิ่นช้าในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้ต้องชำระเงินไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

มาตรา ๖๓/๑๗ เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้นำความในมาตรา ๖๓/๑๐ และมาตรา ๖๓/๑๑ มาใช้บังคับกับการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองด้วย

มาตรา ๖๓/๑๘ เจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งทางปกครองต้องดำเนินการสืบทรัพย์และเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด และให้นำความในมาตรา ๖๓/๘ วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มิให้นำระยะเวลาระหว่างการงดการบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๖๓/๑๖ วรรคหนึ่ง มานับรวมในระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่ง

ส่วนที่ ๓
การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

มาตรา ๖๓/๑๙ ในส่วนนี้

“ค่าปรับบังคับการ” หมายความว่า ค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติ

การฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่น

มาตรา ๖๓/๒๐ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(๒) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน

เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

มาตรา ๖๓/๒๑ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๒๐ เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้

คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

(๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดแจ้ง แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้

(๒) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี

การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๖๓/๒๒ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตามมาตรา ๖๓/๒๑ การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้

มาตรา ๖๓/๒๓ ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับบังคับการ ค่าใช้จ่าย หรือเงินเพิ่มรายวัน ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับทางปกครองตามส่วนที่ ๒ ต่อไป

มาตรา ๖๓/๒๔ การฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครองตามส่วนนี้ ให้เสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น”

มาตรา ๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว เป็นเวลาเกินหนึ่งปีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งนั้นดำเนินการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป โดยจะดำเนินการตามมาตรา ๖๓/๑๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมบังคับคดีก่อน

มาตรา ๗ บรรดาคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นดำเนินกระบวนพิจารณาและมีคำพิพากษาต่อไปจนคดีนั้นถึงที่สุด

มาตรา ๘ ให้กรมบังคับคดี สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงสร้างกรมบังคับคดี กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดีตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ บรรดากฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับทางปกครอง)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่ปัจจุบันบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองยังไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยเฉพาะการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนดให้นำวิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงไม่มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติและระยะเวลาในการบังคับทางปกครองที่ชัดเจนซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินและมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการแทนได้ ส่งผลให้ไม่สามารถบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและรัฐต้องสูญเสียรายได้ในที่สุด ดังนั้น สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองเพื่อให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครอง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๔ วรรคสาม ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง และเพิ่มหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๔) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๒.๑ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป (มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๖) เป็นบทบัญญัติทั่วไปซึ่งใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑.๑ ขอบเขตของการบังคับทางปกครอง ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดขอบเขตการบังคับทางปกครองโดยไม่ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน (มาตรา ๖๓/๑) และไม่ใช้กับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว นอกจากนี้ กรณีที่ศาลได้รับฟ้องคดีให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้น

กระทำไว้แล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการบังคับทางปกครองไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น (มาตรา ๖๓/๖)

อนึ่ง โดยที่การกำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นหลักเกณฑ์กลางที่ได้มีการปรับปรุงใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดให้กรณีที่มีบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับนั้นจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้ (มาตรา ๖๓/๓)

๒.๑.๒ ผู้มีอำนาจบังคับทางปกครอง กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้โดยอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องใช้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด (มาตรา ๖๓/๒)

๒.๑.๓ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองกรณีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าให้สามารถดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกอยู่ภายใต้การบังคับทางปกครองนั้น ส่วนกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนได้รับแจ้งมาตรการบังคับทางปกครอง ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี (มาตรา ๖๓/๔ วรรคหนึ่ง)

๒.๑.๔ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองกรณีนิติบุคคลผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการ ได้กำหนดให้สามารถดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการโดยไม่จำต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก (มาตรา ๖๓/๔ วรรคสอง)

๒.๑.๕ การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ใช้หลักการเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๖๓/๕)

๒.๒ ส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน (มาตรา ๖๓/๗ ถึงมาตรา ๖๓/๑๘)

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินสามารถดำเนินการได้สองวิธี ดังนี้

๒.๒.๑ การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

(๑) ขั้นตอนก่อนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้ โดยให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับ

ทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สิน และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๖๓/๗)

(๒) ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดหากเจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนและล่วงพ้นเวลาสิบปีแล้ว จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้ แต่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีดังกล่าว ทั้งนี้ คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีที่ (๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์ (๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี (๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วนและคดีถึงที่สุดแล้ว (มาตรา ๖๓/๘)

(๓) การขอทุเลาการบังคับทางปกครอง การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองไม่มีผลเป็นการทุเลาการบังคับทางปกครอง แต่กรณีที่มีการขอทุเลาการบังคับตามมาตรการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ อาจสั่งให้มีการทุเลาการบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้โดยอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ (มาตรา ๖๓/๙)

(๔) อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง (มาตรา ๖๓/๑๐) เนื่องจากในการบังคับทางปกครองที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐประสบปัญหาในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการทางปกครอง มีอำนาจดังนี้

- มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ทั้งนี้ สถาบันการเงินใดที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการดังกล่าวให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินและกฎหมายอื่น
- ขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

ทั้งนี้ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือคำขอของเจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(๕) การสืบหาทรัพย์สิน ได้กำหนดกระบวนการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้อาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินเพื่อนำมาบังคับชำระค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา จึงเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ หรืออาจขอให้หน่วยงานอื่นที่มีความเชี่ยวชาญดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้ ซึ่งเอกชนที่สืบพบทรัพย์สินจะได้รับ

ค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ โดยจำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น หรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สินการกำหนดค่าตอบแทนและวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๖๓/๑๑)

(๖) กระบวนการขั้นตอนในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดไว้ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

- เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน
- ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง
- อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีเป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง

ส่วนขั้นตอนวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว (มาตรา ๖๓/๑๒)

(๗) การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดประสงค์จะโต้แย้งหรือใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้เสนอต่อศาลดังต่อไปนี้ (๑) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนัญพิเศษอื่นแล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น (๒) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (๑) ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลเดียวกัน เนื่องจากการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองและมาตรการบังคับทางปกครองในเรื่องเดียวกันอาจมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (มาตรา ๖๓/๑๓)

(๘) การขอเฉลี่ยทรัพย์ กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (มาตรา ๖๓/๑๔)

๒.๒.๒ การบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อแก้ปัญหากรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐไม่มีความเชี่ยวชาญในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเปิดโอกาสให้หน่วยงานสามารถขอให้กรมบังคับคดีซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำมาบังคับชำระหนี้ดำเนินการบังคับทางปกครองแทนได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้ หน่วยงานของรัฐอาจขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีได้ในกรณีที่คำสั่งทางปกครอง

ให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้วเท่านั้นโดยหน่วยงานจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีโดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมิได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอแล้ว หากศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าผู้ที่ต้องชำระเงินเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกรมบังคับคดีพร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว

ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแทนได้ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และในอนาคตเมื่อกรมบังคับคดีมีความพร้อมในด้านอัตรากำลังแล้วจะมีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดให้หน่วยงานอื่นของรัฐสามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแทนได้

สำหรับศาลที่มีเขตอำนาจในการบังคับคดี ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลแพ่ง ได้แก่ ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรีหรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานครที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาลเป็นศาลที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวด้วยการบังคับคดีและเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีกรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจก็ได้ โดยเหตุผลที่กำหนดให้ศาลแพ่งมีเขตอำนาจในเรื่องนี้ เนื่องจากการบังคับคดีเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาขายทอดตลาดเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาในเรื่องหลักกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ประกอบกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดซับซ้อนมาใช้บังคับซึ่งศาลแพ่งมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีและการแบ่งส่วนงานภายในของกรมบังคับคดีสอดคล้องกับการจัดตั้งศาลแพ่ง นอกจากนี้ การที่ศาลแพ่งตั้งอยู่ในทุกจังหวัดย่อมเป็นผลดีแก่หน่วยงานของรัฐและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีที่จะติดต่อกับศาลได้โดยสะดวก ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้มิได้ขัดต่อระบบศาลคู่แต่อย่างใด เพราะในระบบกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งเป็นต้นแบบสำคัญในการจัดตั้งศาลปกครองสำหรับประเทศไทย เมื่อคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดและเข้าสู่กระบวนการบังคับชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว กฎหมายของทั้งสองประเทศได้กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นศาลที่มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการบังคับชำระเงินตามคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๖๓/๑๕)

(๒) การดำเนินการในกรณีที่ผู้ต้องชำระเงินฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้พิจารณาคดีใหม่ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว แต่ผู้ต้องชำระเงินฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้พิจารณาคดีใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองและศาลปกครองได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา การพิจารณาคดีใหม่ของศาลปกครองอาจส่งผลกระทบต่อการบังคับคดีของศาลยุติธรรมได้ กรณีจึงกำหนดให้ผู้ต้องชำระเงินอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีเพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไข

ตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า อย่างไรก็ดี หากหน่วยงานของรัฐยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องของดการบังคับคดีและมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องชำระเงินวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุเนิ่นช้าในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้ต้องชำระเงินไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป (มาตรา ๖๓/๑๖)

(๓) การสืบหาทรัพย์สินและขั้นตอนในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน มีรายละเอียดเช่นเดียวกับการดำเนินการในกรณีการบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐกล่าวคือ หน่วยงานสามารถขอให้สำนักงานอัยการสูงสุด หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเอกชน สืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ ส่วนขั้นตอนการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๖๓/๑๗)

(๔) ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งทางปกครองต้องดำเนินการสืบทรัพย์และเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด แต่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปี และมิให้นำระยะเวลาระหว่างการงดการบังคับคดีตามคำสั่งศาล มานับรวมในระยะเวลาสิบปีดังกล่าว ทั้งนี้ คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีที่ (๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์ (๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี (๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้องหรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว (มาตรา ๖๓/๑๘)

๒.๓ ส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ (มาตรา ๖๓/๑๙ ถึงมาตรา ๖๓/๒๔)

๒.๓.๑ กำหนดบทนิยาม คำว่า "ค่าปรับบังคับการ" ให้หมายความถึง ค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่นซึ่งการใช้คำว่า "ค่าปรับบังคับการ" แทนคำว่า "ค่าปรับทางปกครอง" ที่เคยใช้อยู่เดิมนั้น เพื่อเน้นถึงสถานะทางกฎหมายของค่าปรับดังกล่าวว่าเป็น "มาตรการบังคับทางปกครอง" ซึ่งแตกต่างจากค่าปรับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะที่ลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็น "โทษปรับทางปกครอง" (มาตรา ๖๓/๑๙)

๒.๓.๒ มาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ หากผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนโดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(๒) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน โดยเจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใดสำหรับในกรณีใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

อนึ่ง ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา ๖๓/๒๐)

๒.๓.๓ กระบวนการก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

(๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้

(๒) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือนไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้ (มาตรา ๖๓/๒๑)

๒.๓.๔ ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือน การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ (มาตรา ๖๓/๒๒)

๒.๓.๕ การบังคับชำระค่าปรับบังคับการ ค่าใช้จ่าย หรือเงินเพิ่มรายวัน ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับทางปกครองตามกระบวนการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินต่อไป (มาตรา ๖๓/๒๓)

๒.๓.๖ การฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ให้เสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งซึ่งมีการบังคับทางปกครองนั้น เพื่อให้การพิจารณาคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองอยู่ในเขตอำนาจของศาลเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การพิจารณาของศาลเป็นเอกภาพและสอดคล้องกัน (มาตรา ๖๓/๒๔)

๒.๔. บทเฉพาะกาลและมาตรารักษาการ

๒.๔.๑ โดยที่ในปัจจุบันมีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินอยู่เป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ดังนั้น เพื่อมิให้เป็นภาระแก่กรมบังคับคดีมากจนเกินสมควร จึงกำหนดให้กรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้วเป็นเวลาเกินหนึ่งปีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งนั้นดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปโดยจะขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแทนมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมบังคับคดีก่อน (ร่างมาตรา ๖)

๒.๔.๒ โดยที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเขตอำนาจศาลในการพิจารณาการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะ จึงได้กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับบรรดาคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลนั้นดำเนินกระบวนการพิจารณาและมีคำพิพากษาต่อไปจนคดีนั้นถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๗)

๒.๔.๓ ให้กรมบังคับคดี สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงสร้างกรมบังคับคดี กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดีตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๘)

๒.๔.๔ บรรดากฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๙)

๒.๔.๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๐)

๓. ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ในการพิจารณายกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ศึกษาแนวทางกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อประกอบการพิจารณา มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๓.๑ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในระยะแรกมีเนื้อหาสาระใกล้เคียงกับการบังคับคดีทางแพ่ง ภายหลังจึงได้ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในกฎหมายระดับมลรัฐซึ่งมีบทบาทอย่างมากในฐานะต้นแบบของบทบัญญัติกฎหมายระดับสหพันธรัฐ อันได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (VwVfG) ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๑๙๕๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและก่อตั้งหลักกฎหมายแบบ duale Vollzugsordnung โดยแบ่งแยกระหว่างมาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน (Leistungsbescheid) และมาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการ (Handlung) จำยอมรับการกระทำ (Duldung) หรือละเว้นการกระทำ (Unterlassung)

(๑) การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

ในระบบกฎหมายเยอรมันได้จัดแบ่งหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินการบังคับทางปกครองตามลักษณะของคำสั่งทางปกครองไว้ ๒ ประเภท ได้แก่ “หน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งบังคับการ (Anordnungsbehörde)” ซึ่งเป็นเจ้าหนี้แห่งการบังคับทางปกครอง และ “หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde)” ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานเดียวกันได้ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการมีหน้าที่ลงมือปฏิบัติการตามคำสั่งบังคับให้ชำระเงินของเจ้าหนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการเฉพาะ (besondere Vollstreckungs-behörde) หมายถึง หน่วยงานภายในกระทรวงต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองที่เป็นฐานในการบังคับทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งในการจัดตั้งหน่วยงานบังคับทางปกครอง

เพื่อดำเนินการบังคับทางปกครองต้องขอความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยก่อน เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ดูแลความสงบสุขของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันไม่ค่อยปรากฏมากนัก เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะส่วนใหญ่จะกำหนดหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการไว้อย่างชัดเจน และ (๒) หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการทั่วไป (allgemeine Vollstreckungsbehörde) หมายถึงหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการของกระทรวงการคลังแห่งสหพันธรัฐ (Vollstreckungsbehörde der Bundesfinanzverwaltung) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับเฉพาะไว้ ซึ่งกระทรวงการคลังย่อมมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการบังคับทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เนื่องจากเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการบังคับตามประมวลรัษฎากรด้วย

(๑.๑) กระบวนการบังคับทางปกครอง

ขั้นตอนการดำเนินการบังคับทางปกครองระหว่างมาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน (Leistungsbescheid) และมาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการ (Handlung) จำยอมรับการกระทำ (Duldung) หรือละเว้นการกระทำ (Unterlassung) มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยก่อนที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการบังคับทางปกครองต้องมีหนังสือเตือนโดยกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง หากผู้รับคำสั่งทางปกครองยังคงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาตามหนังสือเตือน เจ้าหน้าที่จะยืนยันการใช้มาตรการบังคับทางปกครองอีกครั้ง และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้แจ้งยืนยันมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว หากผู้รับคำสั่งทางปกครองยังเพิกเฉย เจ้าหน้าที่จึงจะลงมือบังคับทางปกครองตามมาตรการที่แจ้งไว้ในหนังสือเตือน

กระบวนการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเริ่มต้นจากหน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งบังคับการ (Anordnungsbehörde) ซึ่งได้แก่หน่วยงานที่มีสิทธิเรียกร้องที่เป็นตัวเงินตามความสัมพันธ์ในทางกฎหมายมหาชน ออกคำสั่งบังคับให้ชำระเงิน และส่งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) เพื่อดำเนินการบังคับทางปกครองตามมาตรการบังคับที่กำหนดไว้ในคำสั่งบังคับให้ชำระเงิน ซึ่งคำสั่งบังคับให้ชำระเงินเป็นเพียงหนังสือแจ้งระหว่างหน่วยงานของรัฐอันเป็นการดำเนินการภายในฝ่ายปกครอง คำสั่งดังกล่าวจึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง

สำหรับกระบวนการบังคับทางปกครอง มาตรา ๕ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (VwVG) บัญญัติให้นำบทบัญญัติของประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับแก่กระบวนการบังคับทางปกครอง ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยึดอายัด การขายทอดตลาด หรือการจับกุมตามประมวลรัษฎากรส่วนใหญ่นำมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ZPO) ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี โดยนำมาบัญญัติให้ชัดเจนและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บังคับการมากยิ่งขึ้น ดังนี้

(๑.๑.๑) การยึดหรืออายัด (Pfändung)

คำสั่งยึดหรืออายัดเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งกระทบต่อสิทธิในทางกฎหมายแพ่งของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครอง ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองจึงสามารถโต้แย้งคัดค้านคำสั่งยึดหรืออายัดได้ และขอให้ทุเลาการบังคับทางปกครองเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีเป็นการชั่วคราวได้

ก. การยึดสังหาริมทรัพย์ (Pfändung beweglicher Sachen)

- **การยึดสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครอง**

เจ้าหน้าที่บังคับการสามารถยึดทรัพย์สินที่พบในความครอบครองของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองได้ โดยนำทรัพย์ที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้แห่งการบังคับ

ทางปกครองมาไว้ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่บังคับการ ซึ่งการครอบครองตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากรในที่นี้อาจจะมิใช่กรรมสิทธิ์ (Eigentümer) หรือความเป็นเจ้าของ (Besitzer) โดยผู้ร่างกฎหมายกำหนดใช้คำว่า “ครอบครองหรือเก็บรักษา (Gewahrsam)” ซึ่งมีความหมายอย่างกว้าง เนื่องจากประสงค์ให้เจ้าหน้าที่บังคับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดด้านข้อมูล ระยะเวลา และความเฉพาะเจาะจงด้วยความไม่สังเล ดังนั้น หากเพียงปรากฏว่าลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองได้ครอบครองในทางข้อเท็จจริง เจ้าหน้าที่บังคับการก็สามารถดำเนินการยึดหรืออายัดได้

เจ้าหน้าที่บังคับการจะดำเนินการยึดเงิน พันธบัตร หรือทรัพย์สินที่มีราคาตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับมาตรา ๒๘๖ วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่บังคับการนำเงิน พันธบัตร หรือทรัพย์สินที่มีราคามาจากความครอบครองของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองตามความสัมพันธ์ในการเก็บรักษาทรัพย์สินในทางปกครองซึ่งพันธบัตรในที่นี้นอกจากจะหมายถึงตราสารทางการเงินแล้วยังหมายรวมถึงสมุดเงินฝากเนื่องจากเป็นหนังสือแสดงสิทธิทางการเงินด้วย สำหรับทรัพย์สินที่มีราคาอาจเป็นทองคำ อัญมณี เครื่องประดับต่าง ๆ วัตถุโบราณ เป็นต้น

สำหรับการยึดทรัพย์ที่ไม่ใช่เงินหรือพันธบัตร เจ้าหน้าที่บังคับการจะปล่อยให้อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ต่อไปก็ได้ เมื่อพิจารณาว่าการกระทำเช่นนี้จะไม่เป็นผลเสียแก่การบังคับทางปกครอง ทั้งนี้ ต้องกระทำให้การยึดนั้นเห็นประจักษ์แจ้ง (Publizitätsgrundsatz) โดยปิดหมายยึด ประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดตามสมควร เพื่อลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองและบุคคลที่สามทราบว่าทรัพย์สินใดที่อยู่ภายใต้การบังคับทางปกครอง หากหมายยึดหรือตราประทับหลุดออกโดยปราศจากความรู้เห็นหรือความยินยอมของเจ้าหน้าที่บังคับการย่อมไม่ถือว่าทรัพย์นั้นถูกถอนการยึดแล้ว ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่บังคับการจะต้องแจ้งการยึดให้ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองทราบ

- การยึดสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น

การยึดทรัพย์สินที่ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองครอบครองร่วมกับบุคคลอื่นหรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลที่สามจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อบุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวร่วมกับลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองหรือบุคคลที่สามได้ให้ความยินยอมและส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว (มาตรา ๒๘๖ วรรคสี่ แห่งประมวลรัษฎากร) หากบุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินร่วมกับลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองหรือบุคคลที่สามไม่ให้ความยินยอมและไม่ส่งมอบทรัพย์สินซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่บังคับการอาจออกคำร้องขอให้ส่งมอบทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองต่อบุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินร่วมกับลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองหรือบุคคลที่สาม แล้วแต่กรณี และดำเนินการบังคับตามคำร้องดังกล่าวได้ สำหรับการครอบครองทรัพย์สินร่วมกันของสามีภรรยาให้สันนิษฐานว่าเป็นการครอบครองของบุคคลเพียงคนเดียว เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่ใช้เฉพาะตัวของบุคคลนั้นแต่ในกรณีที่สามีภรรยาแยกกันอยู่ย่อมไม่อยู่ในข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

- อำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บังคับการในขณะดำเนินการยึดทรัพย์

ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับมาตรา ๒๘๗ แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้เจ้าหน้าที่บังคับการมีอำนาจสั่งให้เปิดประตูหรือตู้เก็บของที่ปิดล็อคอยู่ หรือเข้าตรวจค้น

สถานที่ของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองตามที่จำเป็น แต่ในกรณีที่ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองขัดขวางหรือไม่ยอมให้เข้าตรวจค้นหรือไม่อยู่ด้วยในขณะตรวจค้น เจ้าหน้าที่บังคับการจะต้องขอหมายค้นจากศาลแขวงในเขตพื้นที่นั้นเสียก่อนจึงจะสามารถเข้าตรวจค้นโดยปราศจากความยินยอมของลูกหนี้ได้และต้องแจ้งหมายค้นก่อนที่จะเข้าทำการตรวจค้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่บังคับการจะต้องนำผู้บรรลุนิติภาวะจำนวนสองคน หรือข้าราชการท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจหนึ่งคน ไปเป็นพยานในระหว่างการตรวจค้นด้วย สำหรับการใช้กำลังเข้าปราบปรามต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ การยึดอายัดทรัพย์สินในเวลากลางคืน วันอาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) (มาตรา ๒๘๙ แห่งประมวลรัษฎากร) และเมื่อการดำเนินการยึดทรัพย์เสร็จสิ้นแล้ว เจ้าหนี้แห่งการบังคับทางปกครองจะเป็นผู้รับจำนำทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่ง (Bürgerliches Gesetzbuch-BGB)

อนึ่ง มาตรา ๒๙๑ แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้เจ้าหน้าที่บังคับการต้องทำรายงานการบังคับทางปกครองซึ่งประกอบด้วยเวลาและสถานที่ วัตถุแห่งการบังคับทางปกครอง โดยรายงานการบังคับทางปกครองเป็นเอกสารของทางราชการ ผู้ปลอมแปลงรายงานดังกล่าวหรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จย่อมมีความผิดทางอาญา ทั้งนี้ การที่เจ้าหน้าที่บังคับการขอร้องด้วยวาจาให้ผู้ที่จะถูกบังคับทางปกครองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสมัครใจ เช่น เปิดประตูบ้านหรือเปิดตู้เก็บของหรือแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการยึดอายัดแก่ผู้ที่จะถูกบังคับทางปกครองด้วยวาจา ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบังคับทางปกครองที่ต้องถูกบันทึกไว้ในรายงานการบังคับทางปกครอง (Niederschrift) ด้วย และเมื่อผู้ที่ถูกบังคับทางปกครองร้องขอเอกสารเกี่ยวกับการบังคับทางปกครอง หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) อาจส่งสำเนารายงานการบังคับทางปกครองดังกล่าวซึ่งอาจส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ (มาตรา ๒๙๐ แห่งประมวลรัษฎากร) โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งสำเนารายงานการบังคับทางปกครองเป็นเพียงระเบียบปฏิบัติย่อมไม่กระทบต่อความมีผลบังคับของการบังคับทางปกครอง

สำหรับการคุ้มครองและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บังคับการในขั้นตอนการสืบทรัพย์ แม้จะไม่ปรากฏบทบัญญัติของกฎหมายในระดับรัฐบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวไว้ แต่เนื่องจากในระบบกฎหมายเยอรมันให้ความสำคัญกับหลักความมีผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง และหลักความมีประสิทธิภาพของการกระทำของฝ่ายปกครองอันเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือต่อคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐซึ่งครอบครองทรัพย์สินของผู้รับคำสั่งทางปกครองที่จะอยู่ภายใต้การบังคับทางปกครองจึงต้องดำเนินการตามที่รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่บังคับการเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินของผู้รับคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ซึ่งการให้ความร่วมมือหรือความช่วยเหลือในการปฏิบัติราชการทางปกครองย่อมเป็นไปตามรัฐบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาเรื่องทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVfG) ด้วย

(ข) การยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์ (Vollstreckungin das unbewegliche Vermögen)

มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVfG) ประกอบกับมาตรา ๓๒๒ แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดวิธีการไว้ ๓ วิธี ดังนี้

วิธีที่หนึ่ง การยึดมาเป็นทรัพย์ที่จะถูกบังคับจำนอง

หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการสามารถนำสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ยึดมาเป็นทรัพย์ที่จะถูกบังคับจำนองได้ โดยดำเนินการแจ้งให้เจ้าพนักงาน

ทะเบียนบันทึกการจำนองไว้ในทะเบียนของทรัพย์แต่ละประเภทดังกล่าว จากนั้นหน่วยงานบังคับทางปกครองย่อมเป็นผู้รับจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB) ด้วย

วิธีที่สอง การยึดเพื่อขายทอดตลาด

การยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อขายทอดตลาดแตกต่างจากการยึดสังหาริมทรัพย์เพื่อขายทอดตลาด เนื่องจากหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการไม่มีอำนาจดำเนินการยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อขายทอดตลาดได้เอง แต่ต้องยื่นคำขอต่อศาลแขวง (Amtsgericht) ให้ออกคำสั่งยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อขายทอดตลาด โดยศาลจะต้องส่งคำสั่งยึดดังกล่าวให้ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองและเจ้าพนักงานทะเบียนเพื่อบันทึกการยึดลงในทะเบียนของทรัพย์แต่ละประเภทดังกล่าว จากนั้นศาลแขวงจะเป็นผู้ดำเนินการขายทอดตลาดเอง โดยมีวิธีการเช่นเดียวกับการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์

วิธีที่สาม การยึดมาใช้เพื่อประโยชน์ของฝ่ายปกครอง

หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการสามารถยื่นคำขอให้ศาลแขวงมีคำสั่งยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์มาเพื่อใช้ประโยชน์ของฝ่ายปกครองและแต่งตั้งผู้ดูแลทรัพย์สินหนึ่งคนโดยให้มีอำนาจในการจัดการดูแลและใช้ประโยชน์สังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ยึดมา เช่น ขอให้ศาลแขวงมีคำสั่งยึดที่ดินแปลงหนึ่งและให้อำนาจหน่วยงานของรัฐสามารถนำที่ดินดังกล่าวออกให้เช่าเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำสั่งทางปกครองโดยหน่วยงานของรัฐดังกล่าวมีฐานะเป็นผู้ให้เช่าตามบทบัญญัติของกฎหมาย

โดยทั่วไปสำนักงานทะเบียนที่ดิน (Grundbuchamt) หรือศาลที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsgericht) จะเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับทางปกครองเกี่ยวกับการยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์ โดยการยึดมาขายทอดตลาดและการยึดมาใช้ประโยชน์เป็นมาตรการลำดับรองที่จะนำมาใช้เมื่อปรากฏอย่างชัดเจนว่าการบังคับชำระหนี้ไม่อาจสำเร็จได้โดยการยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียนหรืออสังหาริมทรัพย์มาเป็นทรัพย์ที่จะถูกบังคับจำนอง

(ค) การอายัดสิทธิเรียกร้อง (Forderungspfändung)

- สิทธิเรียกร้องให้ชำระเงิน

การอายัดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินอาจกระทำได้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) ออกคำสั่งอายัดเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองและบุคคลที่สามซึ่งเป็นลูกหนี้ของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครอง (มาตรา ๓๐๙ แห่งประมวลรัษฎากร) โดยกำหนดห้ามลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองกระทำการใด ๆ อันมีผลกระทบต่อสิทธิเรียกร้องดังกล่าว และห้ามบุคคลที่สามซึ่งเป็นลูกหนี้ของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองชำระเงินแก่ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครอง แต่ให้ชำระเงินดังกล่าวแก่หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการแทน และแจ้งลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองห้ามรับการชำระหนี้ลูกหนี้ที่ถูกอายัดแล้วของตน คำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินที่ไม่ปรากฏลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการย่อมทำให้คำสั่งอายัดดังกล่าวตกเป็นโมฆะ ซึ่งหมายรวมถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการไม่มีอำนาจตามกฎหมายด้วย

- สิทธิเรียกร้องให้ส่งมอบสิ่งของ

วิธีการอายัดให้ใช้วิธีเดียวกับการอายัดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงิน และเมื่อหน่วยงานบังคับทางปกครองได้รับมอบสิ่งของจากบุคคลภายนอกแล้วให้นำไปขายทอดตลาดเช่นเดียวกับของที่ได้มาโดยการยึด

- การอายัดสิทธิจำนำ (Pfändungspfandrecht)

กรณีที่ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองมีสิทธิเรียกร้องซึ่งลูกหนี้ของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองได้นำทรัพย์สินมาวางเป็นประกันการชำระหนี้ การยึดทรัพย์สินที่นำมาวางเป็นการประกันการชำระหนี้ย่อมครอบคลุมถึงสิทธิจำนำเหนือทรัพย์สินที่ถูกยึดด้วย โดยขอบเขตของการอายัดสิทธิจำนำครอบคลุมทรัพย์ที่จำนำทั้งหมด รวมถึงการนำทรัพย์ที่จำนำออกขายทอดตลาดด้วย โดยการอายัดสิทธิจำนำทำให้เจ้าหน้าที่แห่งการบังคับทางปกครองมีความชอบด้วยกฎหมายและมีสิทธิเหนือกว่าบุคคลภายนอกในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ถูกยึด

(๑.๑.๒) การขายทอดตลาด (Verwertung)

การขายทอดตลาดเป็นการดำเนินการขั้นที่สองของการบังคับทางปกครองเมื่อปรากฏว่าลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองไม่อาจชำระหนี้ได้ในความเป็นจริง โดยหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) ต้องออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าหน้าที่บังคับการนำทรัพย์สินที่ยึดมาไปขายทอดตลาด ยกเว้นทรัพย์สินที่ยึดมาเป็นตัวเงินให้หักเงินดังกล่าวชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แห่งการบังคับทางปกครองตามจำนวนที่เป็นหนี้กันอยู่ (มาตรา ๒๙๖ แห่งประมวลรัษฎากร) แต่ในกรณีที่ต้องมีการขายทอดตลาด เจ้าหน้าที่บังคับการสามารถดำเนินการขายทอดตลาดได้ภายหลังจากการยึดทรัพย์มาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งสัปดาห์ เว้นแต่ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองจะแสดงความยินยอมให้การขายทอดตลาดได้ก่อนหน้านั้น อนึ่ง หากลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองไม่ให้ความยินยอมในการขายทอดตลาด เจ้าหน้าที่บังคับการอาจดำเนินการขายทอดตลาดโดยปราศจากความยินยอมได้เมื่อปรากฏเหตุแห่งความชอบด้วยวัตถุประสงค์เป็นพิเศษ เช่น การเก็บรักษาทรัพย์เป็นเวลานานจะทำให้ทรัพย์ดังกล่าวเสื่อมราคาหรือมีค่าใช้จ่ายสูงในการเก็บรักษา หรือการขายทอดตลาดในระยะเวลาดังกล่าวจะทำให้ได้รับผลกำไรมากขึ้น (มาตรา ๒๙๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร)

โดยเจ้าหน้าที่บังคับการจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ประมูล และต้องประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป ซึ่งเจ้าหน้าที่บังคับการอาจร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจให้อยู่ร่วมด้วยในการดำเนินการขายทอดตลาดก็ได้ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับมาตรา ๒๙๘ วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร โดยลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองสามารถเข้าร่วมการประมูลราคาได้ แต่บุคลากรสังกัดหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการไม่อาจเข้าร่วมการประมูลราคาได้ สัญญาซื้อขายเกิดขึ้นทันทีเมื่อเจ้าหน้าที่เคาะไม้ขายให้แก่ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดซึ่งราคาที่ชนะการประมูลต้องเป็นราคาที่ไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของราคาปกติตามท้องตลาด สำหรับเครื่องเงินหรือเครื่องทองห้ามขายต่ำกว่าราคาเงินหรือราคาทอง ณ เวลานั้นตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับมาตรา ๓๐๐ แห่งประมวลรัษฎากร อนึ่ง ทรัพย์สินที่ทำการประมูลจะถูกส่งมอบก็ต่อเมื่อผู้ชนะการประมูลราคาชำระเป็นเงินสดเท่านั้น นอกจากนี้ อาจมีการขายทรัพย์สินด้วยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาด (มาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลรัษฎากร) เช่น การทำสัญญาซื้อขาย ซึ่งการออกคำสั่งให้ทำสัญญาซื้อขายย่อมเป็นคำสั่งทางปกครอง หรือการขายทอดตลาดทางอินเตอร์เน็ต ซึ่งกระทรวงการคลังแห่งสหพันธรัฐ (Bunderfinanzverwaltung) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการขายทอดตลาดทางอินเตอร์เน็ต ซึ่งภายในกำหนดระยะเวลาเสนอราคาผู้ที่ประสงค์จะซื้อทรัพย์ที่มีการขายทอดตลาดสามารถส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เสนอราคามาได้ ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดย่อมเป็นผู้ชนะการประมูลราคา ทั้งนี้ ลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองสามารถอุทธรณ์คัดค้านการขายทอดตลาดตามกระบวนวิธีพิจารณาตามประมวลรัษฎากรได้

(๒) การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการ (Handlung) จำยอมรับการกระทำ (Duldung) หรือละเว้นการกระทำ (Unterlassung)

(๒.๑) มาตรการบังคับทางปกครอง

มาตรา ๙ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) กำหนดมาตรการบังคับตามคำสั่งทางปกครองประเภทนี้ไว้ ๓ มาตรการ ได้แก่

(๒.๑.๑) การกระทำการแทน (Ersatzvornahme)

โดยมาตรา ๑๐ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ได้กำหนดรูปแบบของการกระทำการแทน (Ersatzvornahme) ไว้สองรูปแบบ ได้แก่ หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) สามารถเข้ากระทำการแทนด้วยตนเอง (Selbstvornahme) หรือมอบหมายให้บุคคลที่สามดำเนินการแทน (Fremdvornahme) ได้ ผู้อยู่ใต้การบังคับทางปกครองต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดอันเกิดจากการกระทำการแทนของบุคคลที่สามที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น แต่ในกรณีเจ้าหน้าที่บังคับการกระทำการแทนด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่บังคับการจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการกระทำการแทนนั้นเอง

(๒.๑.๒) ค่าปรับบังคับการ (Zwangsgeld)

เป็นมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่บังคับการนำมาใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองต้องปฏิบัติด้วยตนเองและไม่อาจมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำการแทนได้ (unvertretbare Handlungen) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำสั่งทางปกครองดังกล่าวอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ (vertretbare Handlungen) แต่เจ้าหน้าที่บังคับการสามารถกำหนดค่าปรับบังคับการกับผู้รับคำสั่งทางปกครองโดยตรงได้เช่นกัน หากปรากฏว่าการกระทำการแทนไม่อาจกระทำได้ (untunlich) ซึ่งศาลปกครองมีเขตอำนาจในการพิจารณาว่าการเข้ากระทำการแทนไม่อาจกระทำได้จริงหรือไม่ เช่น ผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่สามารถชดใช้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำการแทนได้ หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแทนนั้นสูงเกินส่วนซึ่งไม่สมเหตุสมผล รวมถึงกรณีที่การกระทำการแทนอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไม่ได้สัดส่วน

ในกรณีที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ยินยอมหรือไม่สามารถชำระค่าปรับบังคับการได้ หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับการ (Vollstreckungsbehörde) อาจยื่นคำร้องต่อศาลปกครองให้ออกคำสั่งกักขังแทนค่าปรับบังคับการได้ โดยการกักขังแทนค่าปรับบังคับการกำหนดไว้ตามมาตรา ๑๖ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) โดยจะต้องแจ้งไว้ในคำสั่งเตือนว่าจะบังคับการว่า หากไม่ปฏิบัติตามอาจจะต้องถูกกักขังแทนการชำระเงินค่าปรับบังคับการ ซึ่งศาลปกครองมีอำนาจออกคำสั่งให้กักขังแทนค่าปรับบังคับการซึ่งมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน แต่ไม่เกินสองสัปดาห์

(๒.๑.๓) การบังคับทางปกครองโดยตรง (unmittelbarer Zwang)

ในการดำเนินการบังคับทางปกครองโดยตรง (unmittelbarer Zwang) เจ้าหน้าที่บังคับการจะต้องปฏิบัติตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ประกอบกับรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองโดยตรงของเจ้าหน้าที่บังคับการแห่งสหพันธรัฐ (UZwG) ยกเว้นในกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่กำหนดเกี่ยวกับวิธีการบังคับทางปกครองโดยตรงไว้เป็นการเฉพาะก็ให้ปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้น

ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการบังคับทางปกครองโดยตรง (unmittelbarer Zwang) กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) โดยเจ้าหน้าที่บังคับการอาจบังคับให้ผู้อยู่ใต้การบังคับทางปกครองกระทำการ จำยอมรับการกระทำ ละเว้นการกระทำ หรือเข้าดำเนินการเองในกรณีที่การกระทำการแทน (Ersatzvornahme) หรือการกำหนดค่าปรับบังคับการ (Zwangsgeld) ไม่อาจกระทำได้ รวมถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่บังคับการไม่อาจดำเนินการบังคับทางปกครองต่อทรัพย์สินได้ การเข้าดำเนินการแทนของเจ้าหน้าที่บังคับการด้วยตนเองจะมีลักษณะแตกต่างจากการบังคับทางปกครองโดยตรง เนื่องจากการกระทำการแทนของเจ้าหน้าที่บังคับการด้วยตนเองจะเป็นการดำเนินการในฐานะผู้กระทำการแทนผู้รับคำสั่งทางปกครอง แต่การบังคับทางปกครองโดยตรง เจ้าหน้าที่บังคับการจะดำเนินการโดยการใช้กำลังทางกายภาพบังคับแก่ผู้อยู่ใต้การบังคับทางปกครองในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ วิธีการบังคับทางปกครองโดยตรง (unmittelbarer Zwang) มีหลายวิธีดังนี้

(ก) การดำเนินการกับบุคคลหรือทรัพย์สินโดยการใช้กำลังทางกายภาพ

(ข) การใช้เครื่องพันธนาการ (Fesselung) บุคคลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่บังคับการอาจถูกพันธนาการ เมื่อปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวอาจเป็นอันตรายต่อเจ้าหน้าที่บังคับการหรือบุคคลที่สาม หรือบุคคลดังกล่าวต่อสู้ขัดขวาง หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวพยายามหลบหนี หรือพยายามกระทำการใด ๆ เพื่อให้รอดพ้นจากการจับกุม หรือบุคคลดังกล่าวพยายามฆ่าตัวตาย (มาตรา ๘ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG)

(ค) การใช้อาวุธปืน (Schußwaffen) หรือวัตถุระเบิด (Explosivmittel) เจ้าหน้าที่บังคับการที่มีอำนาจใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น กฎหมายว่าด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ กฎหมายว่าด้วยเจ้าหน้าที่คนเข้าเมืองและศุลกากร หรือกฎหมายว่าด้วยเจ้าหน้าที่ขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

(๒.๒) กระบวนการในการบังคับทางปกครอง บัญญัติไว้ ๓ ขั้นตอน ตามมาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๑๕ แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแห่งสหพันธรัฐ (VwVG) ได้แก่

(๒.๒.๑) การออกคำสั่งเตือนว่าจะบังคับการ (Androhung)

ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการบังคับทางปกครองต้องมีหนังสือเตือนโดยกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองและมาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้หากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตาม อนึ่ง การแจ้งเตือนต้องทำเป็นหนังสือ หากแจ้งเตือนด้วยวาจาถือเป็นโมฆะ เว้นแต่เป็นการบังคับทางปกครองในกรณีจำเป็นเร่งด่วน

(๒.๒.๒) การกำหนดวิธีการบังคับทางปกครอง (Festsetzung)

หากผู้รับคำสั่งทางปกครองยังคงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาตามหนังสือเตือน เจ้าหน้าที่จะกำหนดวิธีการบังคับทางปกครองโดยการยืนยันการใช้มาตรการบังคับทางปกครองอีกครั้ง

(๒.๒.๓) การดำเนินการบังคับทางปกครอง

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้แจ้งยืนยันมาตรการบังคับทางปกครองแล้วหากผู้รับคำสั่งทางปกครองยังเพิกเฉย เจ้าหน้าที่จึงจะลงมือบังคับทางปกครองตามมาตรการที่แจ้งไว้ในหนังสือเตือน

ทั้งนี้ สำหรับการบังคับทางปกครองในกรณีจำเป็นเร่งด่วน (sofortiger Vollzug) อาจรวบกระบวนการที่กำหนดไว้สามขั้นตอนเหลือเพียงขั้นตอนเดียวก็ได้

๓.๒ สาธารณรัฐฝรั่งเศส

(๑) การบังคับตามคำสั่งที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

(๑.๑) วิธีการบังคับทางปกครอง

ระบบกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีกฎหมายทั่วไปที่กำหนดให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำเช่นเดียวกับระบบกฎหมายเยอรมันที่มีกฎหมายทั่วไปในเรื่องดังกล่าว แต่ฝ่ายปกครองจะมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองได้เองในกรณีที่กฎหมายเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องบัญญัติให้อำนาจไว้ โดยมาตรการบังคับทางปกครองที่กฎหมายกำหนดมีอยู่สองวิธีการสำคัญได้แก่ (๑) <u>การเข้าดำเนินการแทนผู้รับคำสั่งทางปกครอง</u> (execution d'office) และคิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแทน เป็นวิธีการที่ใช้ในกรณีที่บุคคลผู้รับคำสั่งทางปกครองมีหน้าที่ต้องกระทำหรือละเว้นกระทำโดยมิใช่หน้าที่เฉพาะตัว แต่บุคคลอื่นอาจดำเนินการแทนได้ เช่น การที่เจ้าของสถานประกอบการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดที่ให้ดำเนินการบำบัดน้ำเสียภายในเวลาที่กำหนด ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเข้าดำเนินการแทนและคิดค่าใช้จ่ายกับเจ้าของสถานประกอบการได้ และ (๒) <u>การใช้กำลังบังคับกับผู้รับคำสั่งทางปกครอง</u> (exécution forcée) เป็นวิธีการที่ใช้ในกรณีที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองมีหน้าที่ต้องกระทำหรือละเว้นกระทำโดยเป็นหน้าที่เฉพาะตัวที่ผู้นั้นต้องดำเนินการด้วยตนเอง เช่น คนต่างด้าวที่ได้รับคำสั่งให้เดินทางกลับไปยังประเทศต้นทาง แต่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด ฝ่ายปกครองมีอำนาจใช้กำลังบังคับเพื่อนำตัวคนต่างด้าวนั้นส่งกลับไปยังประเทศต้นทางได้

(๑.๒) กรณีที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับทางปกครองได้เอง

กรณีที่กฎหมายเฉพาะในเรื่องใดบัญญัติให้อำนาจฝ่ายปกครองใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ ฝ่ายปกครองย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองในเรื่องนั้นได้ ส่วนเรื่องใดที่ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่ฝ่ายปกครองไว้ แนวคำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐ (Conseil d'État) ในฐานะศาลปกครองสูงสุด ยอมรับให้ฝ่ายปกครองใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) มี "เหตุจำเป็นเร่งด่วน" ที่ฝ่ายปกครองต้องบังคับการโดยทันทีเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ และ (๒) ไม่มี "วิธีการทางกฎหมายอื่นใด" (autre voie de droit) ที่จะบังคับผู้รับคำสั่งทางปกครองให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้อีกแล้ว ซึ่ง "วิธีการทางกฎหมาย" นี้หมายความรวมถึงการบังคับใช้โทษตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นโทษอาญา โทษทางปกครอง หรือโทษทางแพ่ง กรณีที่กฎหมายกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองไว้ และมิใช่กรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนต้องบังคับการโดยทันที ฝ่ายปกครองจึงไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ เว้นแต่การบังคับใช้โทษที่กฎหมายกำหนดนั้นก็ยังไม่สามารถทำให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองได้ จึงจะยอมรับให้ฝ่ายปกครองใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

(๑.๓) หลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครอง

การบังคับทางปกครองในแต่ละเรื่องมีหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องซึ่งขั้นตอนสำคัญที่กฎหมายส่วนใหญ่มักจะกำหนดไว้ คือ "การเตือนล่วงหน้า" (mise en demeure) ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยฝ่ายปกครองจะมีหนังสือแจ้งเตือนผู้รับคำสั่งทางปกครองให้ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนดเสียก่อน หากผู้รับคำสั่งยังดื้อแพ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จึงจะเริ่มใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ส่วนกรณีที่บทบัญญัติกฎหมายมิได้กำหนดเกี่ยวกับการเตือนไว้ ก็มีแนวคิดทั่วไปว่าฝ่ายปกครองยังคงต้องแจ้งเตือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองก่อนที่จะบังคับการ เว้นแต่กรณีที่ฝ่ายปกครองจำต้องบังคับการโดยตรงทันทีเนื่องจากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ฝ่ายปกครอง

จะไม่แจ้งเตือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองก่อนดำเนินการบังคับก็ได้ นอกจากนี้ หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบังคับทางปกครอง คือ การบังคับทางปกครองจะต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุ คือ กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองและกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด ทั้งนี้ ตามหลักความพอสมควรแก่เหตุ (principe de proportionnalité)

(๑.๔) การคุ้มครองบุคคลผู้ถูกบังคับโดยศาล

บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการบังคับการของฝ่ายปกครองมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้ตรวจสอบว่าการดำเนินการของฝ่ายปกครองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งทางปกครองที่ใช้เป็นฐานในการบังคับหรือการปฏิบัติการบังคับโดยฝ่ายปกครอง โดยผู้ฟ้องคดีอาจมีคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา รวมทั้งมีคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยซึ่งหากศาลปกครองเห็นว่า การบังคับการของฝ่ายปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น มิได้ปฏิบัติโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือคำสั่งทางปกครองที่เป็นฐานในการบังคับไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองก็อาจพิพากษาให้ฝ่ายปกครองรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ฟ้องคดีได้ ส่วนกรณีที่การบังคับการของฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างร้ายแรงจนไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำในฐานะฝ่ายปกครองอีกต่อไป หรือที่เรียกกันว่า “voie de fait” ซึ่งได้แก่การกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอย่างร้ายแรงและเป็นการกระทำที่เห็นโดยชัดแจ้งว่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมได้ โดยศาลยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยว่าการกระทำของฝ่ายปกครองเป็น “voie de fait” หรือไม่ รวมทั้งมีอำนาจกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา เช่น มีคำสั่งให้ฝ่ายปกครองระงับการกระทำที่เป็น “voie de fait” หรือกรณีที่ฝ่ายปกครองกำลังจะดำเนินการบังคับการอันอาจทำให้เกิด “voie de fait” ศาลยุติธรรมก็อาจมีคำสั่งห้ามมิให้ฝ่ายปกครองดำเนินการดังกล่าว นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมยังมีอำนาจพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ฝ่ายปกครองต้องชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายด้วย

(๒) การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

ในระบบกฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายได้ให้อำนาจฝ่ายปกครองในการบังคับตามสิทธิเรียกร้องที่มีต่อบุคคลได้เอง ทั้งกรณีของสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ภาษีอากร (impôts) หนี้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (créances domaniales) รวมทั้ง “หนี้อื่น ๆ” (autres créances) ที่เรียกว่า “หนี้ทั่วไป” (créances ordinaires) โดยนิติบุคคลมหาชนมีอำนาจออกคำสั่งให้ชำระเงิน (titre de perception) ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง (décision administrative unilatérale) เพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกประเภท (créances de toute nature) ไม่ว่าจะเป็นหนี้ในมูลละเมิด เงินที่ต้องคืนฐานลาภมิควรได้หรือหนี้เงินที่กำหนดในบทบัญญัติกฎหมาย เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าปรับทางปกครอง ค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการเข้าดำเนินการแทนของฝ่ายปกครอง ฯลฯ

(๒.๑) การออกคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน

นิติบุคคลมหาชนที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจในการออกคำสั่งให้บุคคลชำระเงิน ได้แก่ รัฐ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงพยาบาลของรัฐ รวมทั้งนิติบุคคลมหาชนอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง รัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๙๒-๑๔๗๖ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๒ ว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ ๑๙๙๒ ได้กำหนดให้คำสั่งให้ชำระเงินที่รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การมหาชนที่มีเจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐได้ทำขึ้นเพื่อเรียกชำระเงินมีสถานะเป็น “คำบังคับ” (titre exécutoire) กล่าวคือ เป็นคำสั่งที่นำไปบังคับชำระหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

ให้อีกการออกคำสั่งให้ชำระเงินอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ "ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ" (ordonnateur) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้บุคคลชำระเงินให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือสั่งจ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรี อธิบดี ผู้อำนวยการองค์การมหาชน ประธานองค์การบริหารส่วนจังหวัดคำสั่งให้ชำระเงินต้องระบุวิธีการคิดคำนวณเงิน วิธีการชำระเงิน รวมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันเป็นเหตุผลในการเรียกให้ชำระเงิน โดยรายละเอียดที่ระบุต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ลูกหนี้ทราบถึงสภาพหนี้ จำนวนหนี้ และกำหนดชำระหนี้เพื่อที่ลูกหนี้จะได้โต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินต่อไปได้ สำหรับขั้นตอนการแจ้งให้ชำระเงิน เมื่อผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐได้ทำคำสั่งให้ชำระเงินแล้ว จะส่งคำสั่งให้เจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐ (comptable public) รับผิดชอบติดตามให้มีการชำระเงินต่อไป โดยในชั้นนี้ยังเป็นขั้นตอนการติดตามให้ลูกหนี้ชำระเงินโดยสมัครใจ (recouvrement à l'amiable) โดยเจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐจะแจ้งสำเนาคำสั่งให้ชำระเงินไปยังลูกหนี้ขอให้ชำระเงินภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งสำเนาคำสั่ง หากครบกำหนดเวลาหนึ่งเดือนแล้วยังไม่มีการชำระเงินโดยถูกต้องครบถ้วนเจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐจะมีหนังสือแจ้งเตือน (lettre de rappel) ลูกหนี้อีกครั้ง และหากพ้นกำหนดเวลาสี่เดือนนับแต่วันที่แจ้งสำเนาคำสั่งให้ชำระเงินแล้ว ยังไม่มีการชำระเงินโดยถูกต้องครบถ้วนอีก ก็จะมีการแจ้งคำสั่งบังคับชำระหนี้ (commandement de payer) ซึ่งถือเป็นการแจ้งคำสั่งให้ชำระเงินอย่างเป็นทางการ โดยถือว่าวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นวันเริ่มคำนวณดอกเบี้ยสำหรับการผิดนัดชำระหนี้ ทั้งนี้ เมื่อลูกหนี้ได้รับแจ้งคำสั่งบังคับชำระหนี้แล้วก็อาจชำระหนี้ หรือขอผ่อนชำระหนี้ หรือหากลูกหนี้ยื่นคำร้องเรียนต่อฝ่ายปกครองและฟ้องคดีต่อศาล ก็จะมีผลเป็นการระงับการบังคับชำระหนี้ไว้ชั่วคราว แต่ถ้าลูกหนี้มิได้ดำเนินการใด ๆ เจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐก็จะประสานไปยังเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจบังคับชำระหนี้เพื่อเริ่มกระบวนการบังคับชำระหนี้

(๒.๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจบังคับชำระหนี้

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับชำระหนี้ ได้แก่ (๑) เจ้าพนักงานบังคับคดี (huissier de justice) และ (๒) เจ้าพนักงานบังคับชำระหนี้ภาครัฐ (huissier du Trésor public) เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเอกชนซึ่งได้รับมอบอำนาจจากรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่สำคัญคือการบังคับคดีโดยเฉพาะการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาล รวมทั้งตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินของนิติบุคคลมหาชน ส่วนเจ้าพนักงานบังคับชำระหนี้ภาครัฐเป็นข้าราชการสังกัดกรมบัญชีกลาง (Direction Générale de Comptabilité Publique) มีอำนาจในการบังคับชำระหนี้ที่บุคคลมีต่อรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การมหาชนที่มีเจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐ โดยอำนาจหน้าที่หลัก คือ การบังคับชำระหนี้ภาษีอากรแต่อาจได้รับมอบหมายให้บังคับชำระหนี้อื่น ๆ ให้แก่นิติบุคคลมหาชนได้ด้วย ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติ มักจะมีการมอบหมายให้เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเอกชนดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เพราะโดยส่วนใหญ่เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเอกชนสามารถดำเนินการบังคับชำระหนี้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าเจ้าพนักงานบังคับชำระหนี้ภาครัฐ

(๒.๓) หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับชำระหนี้

การบังคับชำระหนี้ตามคำสั่งที่กำหนดให้ชำระเงินของนิติบุคคลมหาชนเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีบังคับคดีแพ่ง (code des procédures civiles d'exécution) ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลในคดีแพ่งและตามคำบังคับอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงคำสั่งที่กำหนดให้ชำระเงินของนิติบุคคลมหาชนด้วย ประมวลกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้พนักงานอัยการ (procureur de la République) เป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลกระบวนการบังคับชำระหนี้ โดยพนักงานอัยการจะมอบหมายให้เจ้าพนักงานบังคับคดี (huissier de justice) หรือบุคคลอื่นที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจบังคับ

ชำระหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้ในการดำเนินการบังคับชำระหนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจร้องขอต่อศาลยุติธรรมชั้นต้น (tribunal de grande instance) หรือพนักงานอัยการให้มีคำสั่งอนุญาตหรือกำหนดมาตรการใด ๆ ที่จำเป็นแก่การบังคับชำระหนี้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งอาจร้องขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ความช่วยเหลือในการบังคับชำระหนี้ได้ สำหรับกระบวนการบังคับชำระหนี้มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

(๒.๓.๑) การสืบทรัพย์

เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการสืบทรัพย์ โดยส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนที่ควบคุมดูแลโดยรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ของลูกหนี้ ชื่อและที่อยู่ของนายจ้างของลูกหนี้ รวมทั้งทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ และสถาบันการเงินต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของลูกหนี้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี โดยไม่อาจอ้างว่าเป็นความลับทางวิชาชีพได้ แต่ทั้งนี้ ข้อมูลที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับจะต้องใช้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบังคับชำระหนี้เท่านั้น ไม่อาจเปิดเผยแก่บุคคลอื่นหรือจัดทำเป็นฐานข้อมูลที่มีการระบุชื่อบุคคลได้

(๒.๓.๒) การตรวจค้นสถานที่

เมื่อครบกำหนดเวลาแปดวันนับแต่วันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้แจ้งคำสั่งบังคับชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว หากลูกหนี้ยังมิได้ดำเนินการใด ๆ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเข้าไปในสถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของลูกหนี้ รวมทั้งมีอำนาจเปิดประตูหรือที่เก็บของ อย่างไรก็ดี ในการเข้าตรวจค้นสถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของลูกหนี้หรือสถานที่อื่น ๆ หากไม่มีบุคคลใดอยู่ในสถานที่ดังกล่าวหรือบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นไม่ยอมให้เข้าตรวจค้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้าตรวจค้นสถานที่ได้ต่อเมื่อมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้เป็นพยาน ได้แก่ นายกเทศมนตรี หรือพนักงานเทศบาลที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะอย่างน้อยสองคนที่ไม่อยู่ภายใต้การสั่งการของเจ้าหนี้และเจ้าพนักงานบังคับคดี

(๒.๓.๓) ช่วงเวลาในการดำเนินการบังคับชำระหนี้

เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่อาจเข้าตรวจค้นสถานที่หรือดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการบังคับชำระหนี้ได้ในวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาล และไม่อาจใช้มาตรการบังคับใด ๆ ได้ในระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ นาฬิกา ถึง ๖.๐๐ นาฬิกา เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาลและต้องเป็นสถานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัย

(๒.๓.๔) ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับชำระหนี้

กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินบางอย่างไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับชำระหนี้ เช่น เบี้ยเลี้ยงชีพ สังหาริมทรัพย์ที่จำเป็นแก่การดำรงชีพหรือการงานของลูกหนี้หรือของครอบครัวของลูกหนี้ (ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด) หรือวัตถุที่จำเป็นแก่ผู้พิการหรือจำเป็นแก่การรักษาผู้ป่วย รวมทั้งทรัพย์สินอื่น ๆ ที่บทบัญญัติกฎหมายกำหนดมิให้ยึดหรืออายัด

(๒.๓.๕) มาตรการต่าง ๆ ในการบังคับชำระหนี้

การใช้มาตรการบังคับชำระหนี้จะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ได้รับชำระหนี้เท่านั้นสำหรับมาตรการสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น

- การอายัดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินที่ลูกหนี้มีต่อบุคคลภายนอก (saisie-attribution) เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจออกคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินที่ลูกหนี้มีต่อบุคคลภายนอกคำสั่งอายัดจะมีผลให้สิทธิเรียกร้องนั้นตกเป็นของผู้อายัดโดยทันทีในวันที่มีคำสั่งอายัด

โดยกรณีที่ไม่มีการโต้แย้งการอายัดต่อศาล เจ้าหนี้จะได้รับการชำระเงินตามสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากคำสั่งอายัด ส่วนกรณีที่มีการโต้แย้งการอายัด จะมีการเลื่อนการชำระเงินไปก่อน เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งให้ชำระเงินตามจำนวนที่กำหนด

- **การอายัดเงินเดือนและสิทธิประโยชน์อื่นของลูกหนี้ (saisie des rémunérations)** เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประมวลกฎหมายแรงงาน

- **การยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างเพื่อขายทอดตลาด (saisie-vente)** เมื่อครบกำหนดเวลาแปดวันนับแต่วันที่มีการแจ้งคำสั่งบังคับชำระหนี้แก่ลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่าง (biens meubles corporels) ของลูกหนี้ ไม่ว่าทรัพย์นั้นจะอยู่ในการครอบครองของลูกหนี้หรือบุคคลอื่น แต่กรณีที่ทรัพย์อยู่ในการครอบครองของบุคคลอื่น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องขออนุญาตศาลก่อน และหากหนี้ที่ลูกหนี้ต้องชำระมีมูลค่าต่ำกว่าจำนวนเงินตามที่กำหนดในกฎหมายลำดับรอง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้าทำการยึดทรัพย์ในสถานที่ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของลูกหนี้ได้ต่อเมื่อการบังคับชำระหนี้ไม่อาจกระทำได้ด้วยวิธีการอายัดเงินในบัญชีเงินฝากหรือเงินเดือนของลูกหนี้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ทำการยึดทรัพย์ได้

สำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้นั้น ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ยึดทรัพย์ ลูกหนี้อาจร้องขอจำหน่ายทรัพย์เองในราคาที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ แต่หากเจ้าหนี้เห็นว่าจำนวนเงินที่จะได้จากการจำหน่ายทรัพย์ไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้โดยถูกต้องครบถ้วน เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะต้องดำเนินการนำทรัพย์ออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ ส่วนกรณีที่ล่วงพ้นกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ยึดทรัพย์มาแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจนำทรัพย์ออกขายทอดตลาดได้ โดยในการขายทอดตลาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถเคาะไม้ขายทรัพย์ของลูกหนี้เมื่อเห็นว่าราคาที่เสนอเพียงพอแก่การชำระหนี้เงินต้น ดอกเบี้ย รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยกรณีที่มีเจ้าหนี้หลายคน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจำหน่ายทรัพย์มีหน้าที่เสนอให้เจ้าหนี้แต่ละคนตกลงเฉลี่ยเงินกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ เจ้าหน้าที่จะกันเงินไว้และยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีคำสั่งเฉลี่ยเงินให้แก่เจ้าหนี้แต่ละราย

- **การยึดอสังหาริมทรัพย์เพื่อขายชำระหนี้ (saisie immobilière)** เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจยึดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ได้ ไม่ว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นจะอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้หรือบุคคลอื่น โดยการแจ้งคำสั่งยึดมีผลทำให้ลูกหนี้ไม่อาจจำหน่าย จ่าย โอนอสังหาริมทรัพย์นั้นได้ รวมทั้งจำกัดการใช้ประโยชน์อสังหาริมทรัพย์นั้นโดยลูกหนี้ ส่วนการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ยึดได้ อาจกระทำโดยการตกลงซื้อขายตามคำสั่งอนุญาตของศาล (vente amiable sur autorisation judiciaire) หรืออาจเป็นการขายทอดตลาด (vente par adjudication) ก็ได้

(๒.๓.๖) มาตรการหรือบทลงโทษผู้ขัดขวางหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบังคับชำระหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้กระทำโดยไม่สุจริตเพื่อขัดขวางการบังคับชำระหนี้ ศาลอาจมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (dommages-intérêts) ได้ และกรณีที่บุคคลอื่นใดไม่ให้ความร่วมมือในการบังคับชำระหนี้โดยไม่มีเหตุอันควร ศาลอาจมีคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับ (astreintes) หรือค่าสินไหมทดแทน (dommages-intérêts) ได้

ในส่วนของความรับผิดทางอาญา โดยที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นบุคคลที่ได้รับมอบให้ใช้อำนาจรัฐ (personne dépositaire de l'autorité publique) หากผู้ใดต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานบังคับคดีในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ย่อมเป็นความผิดอาญาฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน (délit de rébellion) ตามมาตรา ๔๓๓-๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ ยูโร ตามมาตรา ๔๓๓-๗ โดยกรณีที่ความผิดดังกล่าวได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธ

ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ ยูโร ตามมาตรา ๔๓๓-๘ ส่วนกรณีที่มีการทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานบังคับคดีถือเป็นความผิดอาญาฐานจงใจทำร้ายร่างกาย (délit de violences volontaires) ซึ่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้การทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเป็นเหตุให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น (circonstance aggravante) โดยกรณีที่ทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานป่วยเจ็บจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้ไม่เกินแปดวัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกิน ๔๕,๐๐๐ ยูโร (มาตรา ๒๒๒-๑๓) และกรณีที่เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานป่วยเจ็บจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินแปดวัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ ยูโร (มาตรา ๒๒๒-๑๒) โดยกรณีที่เป็นการทำร้ายร่างกายโดยไม่มีเจตนาฆ่าแต่เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานถึงแก่ความตาย ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินยี่สิบปี (มาตรา ๒๒๒-๘ ๔๐) และกรณีที่การทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานได้รับอันตรายสาหัส (เสียอวัยวะหรือทุพพลภาพตลอดชีวิต) ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี (มาตรา ๒๒๒-๑๐) ทั้งนี้ นอกจากความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อร่างกายของเจ้าพนักงานแล้ว มาตรา ๔๓๓-๕ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ยังกำหนดความผิดอาญาฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (délit d'outrage) โดยผู้ที่แสดงออกด้วยวาจา ท่าทาง การข่มขู่ ข้อความ รูปภาพ หรือด้วยการส่งวัตถุใด ๆ ไปยังบุคคลที่ได้รับมอบให้ใช้อำนาจรัฐในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในทางที่ละเมิดศักดิ์ศรีของบุคคลดังกล่าวหรือเป็นการไม่เคารพต่อตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ ยูโร

(๒.๔) การโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินและมาตรการบังคับชำระหนี้

รัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๒๐๑๒-๑๒๔๖ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๒ ว่าด้วยการบริหารงบประมาณและการบัญชีภาครัฐ กำหนดให้ลูกหนี้ผู้รับคำสั่งให้ชำระเงินของนิติบุคคลมหาชนมีสิทธิโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงิน (opposition à exécution) และโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้ (opposition à poursuite) การโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินเป็นการโต้แย้งสภาพหนี้ จำนวนหนี้ และกำหนดชำระหนี้ ส่วนการโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้เป็นการโต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของการบังคับชำระหนี้ เช่น คำสั่งบังคับชำระหนี้ การโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินและการโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้จะกระทำโดยการยื่น "คำร้องเรียน" (réclamation) ต่อฝ่ายปกครอง ซึ่งการยื่นคำร้องเรียนนี้เป็นระบบอุทธรณ์บังคับ โดยลูกหนี้จะต้องยื่นคำร้องเรียนต่อฝ่ายปกครองก่อน จึงจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลต่อไปได้

(๒.๔.๑) การยื่นคำร้องเรียนต่อฝ่ายปกครอง

ลูกหนี้ต้องยื่นคำร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่บัญชีภาครัฐผู้มีหน้าที่ติดตามให้มีการชำระเงิน โดยกรณีโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินลูกหนี้จะต้องยื่นคำร้องเรียนภายใน ๒ เดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งให้ชำระเงิน และผู้มีอำนาจต้องพิจารณาคำร้องเรียนให้เสร็จภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน หากครบกำหนดเวลาแล้ว ยังไม่มีการแจ้งคำวินิจฉัย ถือว่าฝ่ายปกครองยกคำร้องเรียนโดยปริยาย ส่วนการโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้ จะต้องยื่นคำร้องเรียนภายใน ๒ เดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งบังคับชำระหนี้และผู้มีอำนาจต้องพิจารณาคำร้องเรียนให้เสร็จภายใน ๒ เดือนนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน หากครบกำหนดเวลาแล้ว ยังไม่มีการแจ้งคำวินิจฉัย ถือว่าฝ่ายปกครองยกคำร้องเรียนโดยปริยาย ทั้งนี้ การยื่นคำร้องเรียนต่อฝ่ายปกครองมีผลเป็นการทุเลาการบังคับชำระหนี้ไว้ชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคำร้องเรียนโดยฝ่ายปกครอง หน่วยงานของรัฐจึงต้องระงับการบังคับชำระหนี้ไว้ก่อน

(๒.๔.๒) การฟ้องคดีต่อศาล

ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่พอใจในคำวินิจฉัยของฝ่ายปกครองเกี่ยวกับการโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินหรือการโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้ ลูกหนี้สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ภายใน

๒ เดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยหรือนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาซึ่งถือว่าฝ่ายปกครองยกคำร้องเรียนโดยปริยาย โดยการฟ้องคดีจะมีผลเป็นการทุเลาการบังคับชำระหนี้ไว้ชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หน่วยงานของรัฐจึงต้องระงับการบังคับชำระหนี้ไว้ก่อน

สำหรับศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีกรณีการฟ้องโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงิน (opposition à exécution) หากหนี้ที่จะบังคับชำระนั้นเป็นหนี้ในทางปกครอง (créance de nature administrative) จะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง แต่ถ้าเป็นหนี้ในทางแพ่ง (créance de nature privée) จะต้องฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม ส่วนการฟ้องโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้ (opposition à poursuite) ลูกหนี้ต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีพิพาทเกี่ยวกับการบังคับชำระหนี้ในทุกกรณี

คดีฟ้องโต้แย้งคำสั่งให้ชำระเงินต่อศาลปกครองเป็นคดีที่ศาลมีอำนาจเต็ม (contentieux de pleine juridiction) โดยศาลมีอำนาจพิพากษาเพิกถอนคำสั่งหรือแก้ไขคำสั่งในทางใดทางหนึ่งก็ได้ เช่น ปรับลดจำนวนเงินที่ลูกหนี้ต้องชำระ หรือศาลอาจมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งให้ชำระเงินโดยกำหนดเงื่อนไข (annulation conditionnelle) เช่น กรณีที่คำสั่งให้ชำระเงินมีเหตุบกพร่องในเรื่องรูปแบบอันเป็นเหตุบกพร่องที่สามารถแก้ไขเยียวยาได้ ศาลก็อาจกำหนดให้คำพิพากษามีผลเพิกถอนคำสั่งเมื่อฝ่ายปกครองมิได้แก้ไขเยียวยาข้อบกพร่องดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ดี แม้ว่าศาลปกครองจะมีอำนาจพิพากษาว่าคำสั่งให้ชำระเงินไม่ชอบด้วยกฎหมายและเพิกถอนคำสั่ง แต่ก็ไม่อาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาใด ๆ เกี่ยวกับมาตรการบังคับชำระหนี้ได้ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ลูกหนี้จึงต้องไปฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมเพื่อขอให้เพิกถอนมาตรการบังคับชำระหนี้เป็นอีกคดีหนึ่ง อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติเมื่อศาลปกครองได้มีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งให้ชำระเงินแล้ว โดยปกติหน่วยงานของรัฐก็จะยุติการบังคับชำระหนี้ เพราะมาตรการบังคับชำระหนี้ย่อมปราศจากคำสั่งที่เป็นฐานในการบังคับและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการฟ้องคดีโต้แย้งมาตรการบังคับชำระหนี้ต่อศาลยุติธรรม นอกจากศาลจะมีอำนาจเพิกถอนมาตรการบังคับแล้ว หากการบังคับชำระหนี้ทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ ศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ได้ด้วย

๔. การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง) โดยในการรับฟังความคิดเห็นได้นำหลักการซึ่งเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ไปรับฟังในขั้นก่อนการจัดทำร่างกฎหมาย และเมื่อได้จัดทำร่างกฎหมายแล้วได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นอีกสองครั้ง สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ดังนี้

๔.๑ การนำหลักการและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ไปรับฟังความคิดเห็น

การรับฟังความคิดเห็นในหลักการของร่างพระราชบัญญัติการบังคับทางปกครอง พ.ศ. .... ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.krisdika.go.th) ระหว่างวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย รวมทั้งหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อประกอบการรับฟังความคิดเห็น มีผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน ๒๓ คน

๔.๒ การนำร่างพระราชบัญญัติฯ ไปรับฟังความคิดเห็น

(๑) การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง" เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับทางปกครอง ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในวาระที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมรอยัล ปริ้นเซส หลานหลวง กรุงเทพฯ

การเสวนาครั้งนี้เป็นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ ซึ่งมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองของต่างประเทศ และหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง) รวมถึงการถาม-ตอบ เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนา โดยมีผู้เข้าร่วมการเสวนาจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน จำนวน ๑๒๐ คน และมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๕๐ คน

(๒) การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง)ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในวาระที่สอง ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.krisdika.go.th) ระหว่างวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ โดยเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย หลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ และร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เพื่อประกอบการรับฟังความคิดเห็น โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน ๘ คน

(๓) โครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และรับฟังความคิดเห็นในหัวข้อ "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง"เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง) ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในวาระที่สอง ในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรม รอยัล ซิตี้ กรุงเทพฯ

การรับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง) และรับฟังความคิดเห็นในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน จำนวน ๑๕๐ คนและมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖๑ คน

ทั้งนี้ รายละเอียดของประเด็นที่นำไปรับฟังความคิดเห็น คำชี้แจง และเหตุผลในการนำความคิดเห็นมาพิจารณาในแต่ละประเด็นและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น ปรากฏตามรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับทางปกครอง)

๕. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองให้มีความชัดเจน มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้

๕.๑ ประชาชนโดยเฉพาะผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้รับประโยชน์จากการบังคับทางปกครองที่มีมาตรฐานและเป็นธรรม

๕.๒ การกำหนดวิธีการในการโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้มีความชัดเจน ส่งผลให้ประชาชนผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองให้สามารถใช้สิทธิทางศาลได้อย่างถูกต้อง

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กับร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	ร่าง พระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ——————— .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง .... มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”	

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปเว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๖๓/๑๕ มาตรา ๖๓/๑๖ มาตรา ๖๓/๑๗ และมาตรา ๖๓/๑๘ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	
	มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	
มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง	“การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๖๓/๒ วรรคหนึ่ง”	แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับการเพิ่มหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง
ส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง _____	มาตรา ๔ ให้ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ยกเลิกบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครองและนำไปบัญญัติเป็นหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ “หมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง ————	เพิ่มหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองขึ้นใหม่ ให้มีความชัดเจน มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น
	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ————	
มาตรา ๕๕ การบังคับทางปกครองไม่ใช้กับเจ้าหน้าที่ด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น	มาตรา ๖๓/๑ การบังคับทางปกครองไม่ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น	กำหนดขอบเขตของการบังคับทางปกครองโดยไม่ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน
มาตรา ๕๖ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในส่วนนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด	มาตรา ๖๓/๒ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด	กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตน

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๖๓ ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามาตรการบังคับนั้นมีลักษณะที่จะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้	มาตรา ๖๓/๓ ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับนั้นจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้	กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถเลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายนี้แทนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะได้
	มาตรา ๖๓/๔ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกอยู่ภายใต้การบังคับทางปกครองนั้น ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนได้รับแจ้งมาตรการบังคับทางปกครอง ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกแล้วแต่กรณี ในกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่นิติบุคคลใด หากนิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพ โอนกิจการหรือควบรวมกิจการ ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชีหรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยไม่จำต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย และกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นนิติบุคคลที่สิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการ
มาตรา ๖๒ ผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การบังคับทางปกครองนั้นได้ การอุทธรณ์การบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	มาตรา ๖๓/๕ ในกรณีที่บทบัญญัติในหมวดนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นได้	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ตามส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง มาตรา ๖๓/๖ บทบัญญัติในหมวดนี้มิให้ใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เมื่อศาลได้รับฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น ส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ——————— ๑. การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ———————	กำหนดขอบเขตของการบังคับทางปกครอง โดยไม่ใช้บังคับแก่การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ให้กระทำหรือละเว้นกระทำที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงิน ให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้วหรือกรณีที่ศาลได้รับฟ้องคดีที่เกี่ยวกับการบังคับให้ชำระเงิน ให้กระทำหรือละเว้นกระทำไว้แล้ว
มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตาม	มาตรา ๖๓/๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มี	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
คำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน	การปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	
	มาตรา ๖๓/๘ เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์ (๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี (๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว หากเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้	กำหนดระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง และกำหนดความหมายของคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว	
	มาตรา ๖๓/๙ กรณีที่มีการอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและขอทุเลาการบังคับตามมาตรการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง หรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ อาจสั่งให้มีการทุเลาการบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้ โดยอาจกำหนดเงื่อนไข ให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องปฏิบัติด้วยก็ได้	กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทุเลาการบังคับทางปกครอง
	มาตรา ๖๓/๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครองให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ (๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง (๒) ขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง	กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจในการสืบหาทรัพย์สิน

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	สถาบันการเงินใดที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (๑) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินและกฎหมายอื่น ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือคำขอของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา	
	มาตรา ๖๓/๑๑ ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้อาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ ด้วย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปหรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้ ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นหรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทนและวิธีการจ่ายค่าตอบแทนตามวรรคสามให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	กำหนดให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามารถมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๕๗ วรรคสอง วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	มาตรา ๖๓/๑๒ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดไว้ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า (๑) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน (๒) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง (๓) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีเป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (๔) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึงเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง	กำหนดวิธีการในการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม
	มาตรา ๖๓/๑๓ การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้ (๑) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนัญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น (๒) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (๑)	กำหนดเขตอำนาจศาลในกรณีที่มีการโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	มาตรา ๖๓/๑๔ กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา	กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยทรัพย์ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้
	๒. การบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ----------	
	มาตรา ๖๓/๑๕ ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับคดี ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีโดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมิได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้วแต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าผู้ที่ต้องชำระเงินเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี และกำหนดเขตอำนาจศาลที่จะวินิจฉัยชี้ขาดหรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวด้วยการบังคับคดีและเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกรมบังคับคดีพร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาล มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวด้วยการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี กรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล ไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองก็ดี หรือเพราะมีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหลายคนในมูลหนี้ที่เกี่ยวข้องกันก็ดี จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้ หน่วยงานของรัฐตามมาตรานี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	
	มาตรา ๖๗/๑๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว แต่ผู้ต้องชำระเงินฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้พิจารณาคดีใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง และศาลปกครองได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้ต้องชำระเงินอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจ	กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการงดการบังคับคดีในกรณีที่ผู้ต้องชำระเงินยื่นคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	ในการออกหมายบังคับคดีตามมาตรา ๖๓/๑๕ เพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ศาลส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า ถ้าหน่วยงานของรัฐยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องชำระเงินวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุเนิ่นช้าในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้ต้องชำระเงินไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป	
	มาตรา ๖๓/๑๗ เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้นำความในมาตรา ๖๓/๑๐ และมาตรา ๖๓/๑๑ มาใช้บังคับกับการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองด้วย	กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สินและการมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนมาใช้บังคับกับกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการบังคับทางปกครอง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	มาตรา ๖๓/๑๘ เจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งทางปกครองต้องดำเนินการสืบทรัพย์และเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินเป็นที่สุด และให้นำความในมาตรา ๖๓/๘ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มิให้นำระยะเวลาระหว่างการงดการบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๖๓/๑๖ วรรคหนึ่ง มานับรวมในระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่ง	กำหนดระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดี
	ส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ----------	
	มาตรา ๖๓/๑๙ ในส่วนนี้ “ค่าปรับบังคับการ” หมายความว่า ค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้วไม่ว่าจะเป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่น	กำหนดความหมายของค่าปรับบังคับการ
มาตรา ๕๘ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนโดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่	มาตรา ๖๓/๒๐ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนโดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
(๒) ให้มีการชำระค่าปรับทางปกครองตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวัน เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับทางปกครองจำนวนเท่าใดสำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน	(๒) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใดสำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน	
มาตรา ๕๙ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๕๘ เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ คำเตือนนั้นจะต้องระบุ (๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดแจ้ง แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้ (๒) ค่าใช้จ่ายในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับทางปกครอง แล้วแต่กรณี การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้	มาตรา ๖๓/๒๑ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๒๐ เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ คำเตือนนั้นจะต้องระบุ (๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดแจ้ง แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้ (๒) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้	กำหนดขั้นตอนในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๖๐ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตามมาตรา ๕๙ การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในกรณีจำเป็นเจ้าหน้าที่อาจขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้	มาตรา ๖๓/๒๒ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตามมาตรา ๖๓/๒๑ การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้	กำหนดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และกำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้แม้ไม่มีการต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง
มาตรา ๖๑ ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๗	มาตรา ๖๓/๒๓ ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับบังคับการ ค่าใช้จ่าย หรือเงินเพิ่มรายวัน ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับทางปกครองตามส่วนที่ ๒ ต่อไป	กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินมาใช้บังคับกับคำสั่งให้ชำระค่าปรับบังคับการ ค่าใช้จ่าย หรือเงินเพิ่มรายวัน
	มาตรา ๖๓/๒๔ การฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครองตามส่วนนี้ ให้เสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น”	กำหนดเขตอำนาจศาลที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ
	มาตรา ๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้วเป็นเวลาเกินหนึ่งปีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งนั้นดำเนินการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป โดยจะดำเนินการตามมาตรา ๖๓/๑๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมบังคับคดีก่อน	เพื่อให้กรมบังคับคดีไม่มีภาระมากจนเกินสมควรและสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณารับดำเนินการบังคับทางปกครองในเรื่องที่สำคัญให้แก่หน่วยงานของรัฐได้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	มาตรา ๗ บรรดาคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นดำเนินกระบวนพิจารณาและมีคำพิพากษาต่อไปจนคดีนั้นถึงที่สุด	เพื่อรองรับคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่ได้ยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
	มาตรา ๘ ให้กรมบังคับคดี สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงสร้างกรมบังคับคดี กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณรวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดีตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ	เพื่อรองรับการดำเนินภารกิจที่เกี่ยวกับการบังคับทางปกครองของกรมบังคับคดี
	มาตรา ๙ บรรดากฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ	เพื่อรองรับบรรดากฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไป
	มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้	กำหนดผู้รักษาการตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	ผู้รับสนองพระราชโองการ ..... นายกรัฐมนตรี	